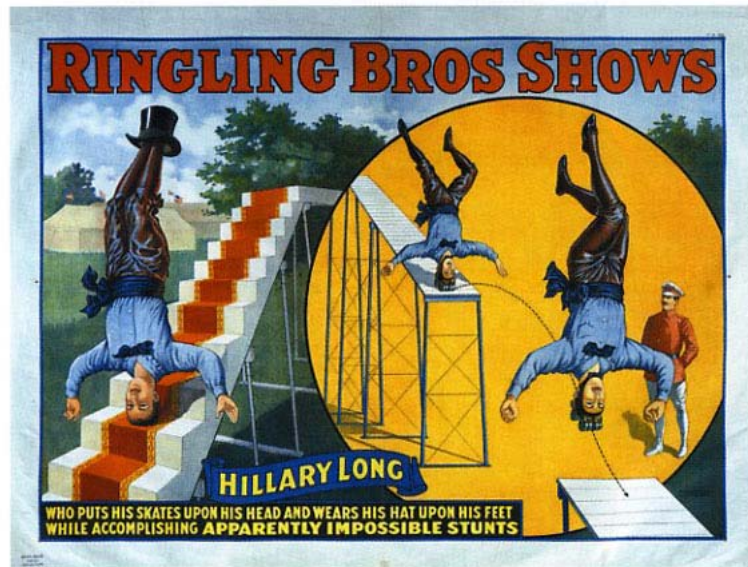

Cirkus jede!

Text: Michala KOMRSKOVÁ – Foto: Profimedia.cz, REPRO: Taschen

Poster k představení z roku 1917

Nový cirkus je fenoménem, který se od osmdesátých let šíří celým světem. Jeho klasického předchůdce zničila celosvětová hospodářská krize ve třicátých letech. Současná šapitó snad takový osud nečeká.

Show jsou plná dech beroucích akrobatických kousků čerpajících inspiraci i v baletu, propracované kostýmy, světelné efekty, živý hudební doprovod šitý na míru, prvky pouličních vystoupení, opery i rockových koncertů a všechno propojené silným jednotícím příběhem. A žádná cvičená zvířata, jen to nejvyšší artistické umění. Takový je nový cirkus, jak jej předvádí dnes nejslavnější soubor, kanadský Cirque du Soleil (Sluneční cirkus).

V roce 1984 soubor, který letos slaví

pěťadvacáté výročí, založili bývalí pouliční umělci Guy Laliberté a Daniel Gauthiere a během let jej vypracovali do obřího podniku s představeními po celém světě včetně stálého angažmá v Las Vegas.

»Nový cirkus je už i u nás populární divadelní žánr,« říká Ondřej Cihlář, autor knihy Nový cirkus a současně programový ředitel pražského cirkusového festivalu Letní Letná. »Kombinuje pohybové a výtvarné divadlo s cirkusovými disciplínami. Tito novodobí cirkusáci,

většinou absolventi divadelních škol, odmítli umělecky vyprázdňený tradiční cirkus plný vysílených zvířat a trapných klaunů a objíždějí se svými šapitó a karavany Evropu a Ameriku s novátorskými cirkusově-divadelními projekty.«

Cihlář na přehlídce nového cirkusu existující už pátým rokem českému publiku představil na vyprodaných představeních špičkové francouzské Que-Cirque, Cirque Ici, Cirque Baroque nebo Les Colporteurs. »V současné době pocházejí nejvýznamnější soubory nového

cirkusu nejen z Francie, ale především ze Skandinávie. Švédský Cirkus Cirkör nebo finský Cirko Aereo patří mezi naprosté špičky a stejně tak třeba britský NoFit State Circus,« vypočítává.

Ovšem kanadský monstrpodnik Cirque du Soleil je tím, který v devadesátých letech přispěl k obnově upadajícího umění a určil směr příštího vývoje žánru. Čtvrt století jezdí po celém světě s několika představeními (právě probíhá britská šňůra a začíná japonské turné), další show, La Nouba, zasvěcená divoké zábavě s akrobaty, plná oslnivých choreografií, se hraje pouze v Orlandu a KÁ a O jsou určeny pouze pro lasvegaské publikum.

Představení, s kterými Cirque du Soleil putuje po celém světě, představují dynamickou show s neuvěřitelnými akrobatickými kousky, dokonalou choreografií a jasný příběh. Mezi nejznámější show patří rozjásaná Allegria nebo Corteo, plné klasických figur pouličního divadla, Dralion inspirovaný starověkým čínským cirkusem v avantgardním remixu Kanadánů, Kooza, která je jakýmsi návratem ke kořenům, kombinujícím akrobatickou a komickou část představení. Populární je i představení s názvem Love, které je věnované Beatles a čerpá inspiraci v přátelství zakladatele cirkusu Guye Laliberté a George Harrisona. Známé jsou také další show, jako Mysteria, Quidam, Saltimbanco nebo Varekai.

Ač kanadský Cirque du Soleil není odborníky označován jako jednoznačně nejlepší, je jedním z těch, které si dokonale propracovanými vystoupeními omotaly svět kolem prstu: jejich show zhlédly desítky milionů diváků.

»Cirque du Soleil se rozhodně zasloužil o propagaci nového cirkusu,« říká Cihlář. »Dokazuje, že tradiční cirkusové disciplíny, pokud slouží divadelním obrazům a situacím, nabízejí stále nové a překvapivé zážitky a významy,« dodává.

NEJSLAVNĚJŠÍ ÉRA CIRKUSU

Nové soubory se snaží navázat na zlatou éru cirkusů z přelomu 19. a 20. století, kdy kruhová šapitó patřila pevně do populární kultury a navštěvovaly je miliony lidí. Tomuto období je věnována i skvěle provedená kniha s lakonickým

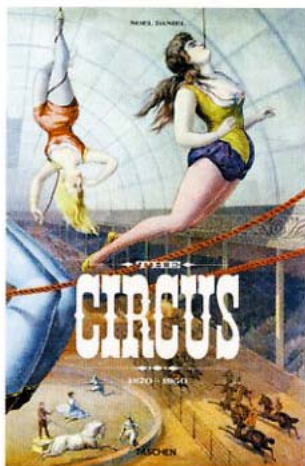

Cirkusový festival v New Orleansu v roce 1952

AMERICKÝ CIRKUS

Knihy The Circus se na téměř 700 stranách věnuje rokům 1870–1950, tedy nejslavnější éře amerického cirkusu. Obsahuje na 900 ilustrací, 180 fotografií, 800 dobových plakátů a v devíti kapitolách přibližuje celou historii daného období.

Za 3990 Kč prodává www.slovart.cz

názvem The Circus, již na sklonku loňského roku vydalo německé nakladatelství Taschen.

Výpravná kniha se věnuje éře nejslavnějších amerických cirkusů, které každý rok od května do října v letech 1870–1950 brázdily Spojené státy – právě na americké půdě se tento žánr stal masovou zábavou a dostoupil svého vrcholu. Kniha přibližuje tento magický svět v jeho původní podobě, kdy zvířata byla na stejné hvězdné úrovni jako lidé, stejně dobře o ně bylo pečováno a být cirkusákem znamenalo v jistém slova smyslu být celebritou.

V tanečních cirkusových šapitó se střídali umělci, žongléři, krotitelé dravé zvěře, provazochodci, muži na létajících hrazdách, krasojezdkyně, akrobatky, hadí ženy, hypnotizéři, opice na kolech nebo i divoká prasata hledající karty podle pokynů. Pokud měl cirkus dostatečně velký zvěřinec, stavěl některé své show například jako cestu kolem světa za dvě hodiny, v níž vystupovali sloni, koně, velbloudi, tygři a lvi. Program cesty doplňovaly japonské zpěvačky, tahitské a břišní tanečnice, Afričanky se zdobením na krku, pro potřeby cirkusu ovšem nazývané »žirafí ženy«, afričtí domorodci s dřevěnými talíři v naříznutém spodním rtu, australští vrhači bumerangů, indičtí hudebníci, a na počátku dvacátého století dokonce Indiáni tančící kolem ohně. A v žádném pořádném cirkuse nechyběli klauni.

Mezi atrakce, při kterých se v šapitó omráčeně vzdychalo, patřila vystoupení záračných věštkyň, astrologů či numeroložek. Samostatnou kapitolou amerických cirkusů byly takzvané freakshows: v těch se ukazovali zejména lidé s různým tělesným postižením, ať už to byli obři nebo trpaslíci, lidé s více končetinami nebo naopak bez nich, siamská dvojčata nebo ženy s ochlupením celého těla. Na sklonku 19. století byly ve freakshow populární dokonce i osoby trpící nemocí vitiligo, tedy kožní chorobou projevující se výpadky pigmentace: lidé tak byli flekatí jako dalmatini (vitiligem mimochodem údajně trpí i Michael Jackson). Ač to z dnešního, politicky hyperkorektního pohledu vypadá malinko zrudně, tehdejší hendikepovaní byli na své postižení pyšní: dodávalo jim jedinečnost a přinášelo potlesk.

Ringling Bros and Barnum & Bailey proslavila show, ve které představili lidi i zvířata z celého světa.

Sláva amerického cirkusu stále narůstala, představení pravidelně navštěvovaly miliony lidí, ale i přes obrovskou popularitu přišel prudký pád. Tou pohromou se pro cirkusy stala třicátá léta, během nichž světem zmítala hospodářská krize a nástup nových forem zábavy, především kinematografie. Některé cirkusy proto nadobro zavřely. Vzápětí přišla druhá světová válka a každý, kdo měl správný počet končetin, byl naverbován. Po čtyřech válečných letech tak prakticky cirkusy přestaly existovat a po válce se jen obtížně obnovovaly: další ránu zasadila pandemie španělské chřipky. Po ní se už tradice klasických cirkusů se zvířaty, astrology a hříčkami přírody nikdy neobnovila v takové míře. O to víc se však jeho dnešní následovníci z Kanady, Francie či Skandinávie soustřeďují na akrobatické výkony, jež se zdají být za hranicí lidských schopností a fyzikálních možností. A show jede dál.

